

בית כנסת "אדרת אליהו" ע"ש הח' אליהו בן הח' ראובן משה קליין ז"ל

עלי אדרת אליהו

בס"ד, שבת פרשת במדבר
(ר"ח ביום ראשון)
גיליון 276 סיון תשפ"ו

בגיליון זה:

תורה ירושלמית

רב הקהילה, הרב אסף הר-נוי
תפילה במניין בבית הכנסת

רב הקהילה, הרב אסף הר-נוי
האיש שמעולם לא היה
יואל קוטנר

זכירת מעמד הר סיני
יהודה ליבוביץ

ברכות הודאות והודעות
הוועד

תורה ירושלמית

לא סתם מגיע יום ירושלים בסמיכות לחג שבועות, הבא כשבוע אחריו. הקשר בין ירושלים לחג נתינת התורה הוא הדוק במיוחד, כמאמר הכתוב- "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים".

כשם שאצל בני האדם מסמלים הכוהנים את מדרגת הקודש, וברובד הזמנים מסמלת השבת את מדרגת הקדושה, כך ברובד המקום מתבטאת הקדושה בירושלים.

חיזוק אחיזתנו וחיבורנו לירושלים עיר הקודש, בירתה הנצחית של העם היהודי – היא שתוביל להוספה וחיבור לתורה ולהארטה.

שנזכה לגאולה שלמה בקרוב לעינינו ממש, ולישועה גדולה לנו ולכל בית ישראל!

באהבה והערכה רבה,

אסף הר נוי

תפילה במניין בבית הכנסת

הרב אסף הר-נוי - רב הקהילה

מעלת התפילה במניין:

חכמים הפליגו בחשיבות התפילה במניין ובבית הכנסת ואמרו **שאינ תפילתו של אדם נשמעת אלא בבית הכנסת**, ושהקב"ה מצוי בבית הכנסת. עוד אמרו חכמים שכל עשרה מישראל שעוסקים בתורה או בתפילה- שכינה שורה עמהם, שנאמר: "אֱלוֹקִים נִצָּב בַּעֲדַת אֶ-ל", ואין "עדה" אלא עשרה – כנלמד מ"עדת המרגלים"¹.

עוד אמרו חכמים שהתפילה שאדם מתפלל עם הציבור מתקבלת, שנאמר: "פְּדָה בְּשָׁלוֹם נַפְשִׁי מִקֶּרֶב לִי כִּי בְרַבִּים הָיִו עִמָּדִי" – והיינו שאפילו אם כל יחיד לא הצליח לכונן כל כך בתפילתו – כיוון שהתפלל יחד עם הציבור – תפילתו עולה ומתקבלת, שאין הקב"ה מואס בתפילתם של רבים².

החובה להתפלל במניין:

מצווה מדברי חכמים להתפלל במניין – "ישתדל אדם להתפלל בבית הכנסת עם הציבור ואם הוא אנוס שאינו יכול לבוא לבית הכנסת יכווין להתפלל בשעה שהציבור מתפללים"³. וכל כך החמירו חכמים בחשיבות הדבר, עד שפסק השולחן ערוך – ש"מי שיש לו בית הכנסת בעירו ואינו נכנס בו להתפלל נקרא שכן רע וגורם גלות לו ולבניו"⁴.

ועד כמה חייב אדם לטרוח ולהשקיע כדי להגיע להתפלל במניין? אמרו חכמים שעד שיעור מרחק מהלך "מיל", שהוא כקילומטר הליכה, צריך אדם להתאמץ וללכת כדי להתפלל עם הציבור⁵.

הפטורים מתפילה במניין:

במקום של הפסד ממון, שאי אפשר להצילו בדרך אחרת – רשאי האדם להתפלל ב"יחיד". ולכן – הנצרך לטפל בדחיפות בשמירת עסקיו או רכושו, ואם לא יעשה כן, יפסיד ממון, רשאי להתפלל ביחיד כדי למנוע מעצמו הפסד. אבל סוחרים ובעלי המלאכה, צריכים להפסיק ממלאכתם כדי להתפלל במניין, למרות שבזמן הליכתם לתפילה במניין לא יוכלו להמשיך לעבוד ולהרוויח. ורק במקרה מיוחד שאם ילך למניין ייגרם לו אובדן רווח גדול במיוחד, רשאי להתפלל ביחיד⁶. כמו מי שמפסיד ממון, כך גם הנצרך לנסוע לסידורים דחופים או לטיפול רפואי, ואם יתפלל במניין לא יספיק להגיע למחוז חפצו בזמן, כיוון שיש לו מזה הפסד, רשאי הוא להתפלל ביחידות.

היוצא מהדברים שהזכרו – שכל מי שטורח להגיע ולהצטרף אל המניין – אינו מזכה רק את עצמו – אלא את כל המתפללים הזוכים למעלת המניין הגדולה והחשובה.

יהי רצון שנזכה לחזק את המניינים המתקיימים במקדש המעט שלנו, שתישמע תפילתנו, ותתקבל לרצון לפני אבינו שבשמים!

¹ מסכת ברכות דף ו, א'.

² שם, דף ח'.

³ שולחן ערוך, אורח חיים, סימן צ'.

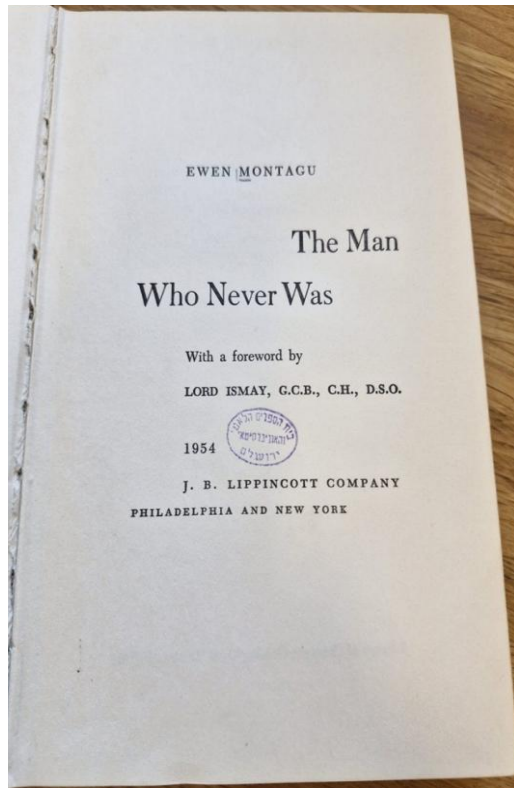
⁴ שם, סעיף יא'. ואולם אין הכוונה למי שאנוס ולא יכול, אלא למי שבמזיד מקל ראש בדבר ובאופן קבוע מונע עצמו מתפילה בבית הכנסת ובמניין.

⁵ המשנה ברורה(שם, ס"ק נב) כתב שהוא כשמונה עשרה דקות הליכת. יש שכתבו שבימינו שרכבים מצויים עבר הדין לזמן נסיעה ברכב- והיינו לנסוע למניין שעד מרחק של 18 דקות נסיעה, ויש שחלקו, והמחמיר תע"ב(ראה פסקי תשובות על אתר).

⁶ משנה ברורה, שם, ס"ק כ"ו'.

האיש שמעולם לא היה

או כיצד תעתע קצין הימיה הבריטי-יהודי בהיטלר
יואל קוטנר – ע"פ מאמר של גיא פולט

מעשה שהיה ונשמע כאילו נלקח מדמיונו הפרוע של איאן פלמינג, יוצר דמות המרגל האולטימטיבי – ג'יימס בונד. למעשה, במידה לא מבוטלת, היה זה פלמינג שבימיה הראשונים של מלחמת העולם השנייה הגה רעיון נועז שהפך לאחד ממבצעי ההטעיה המתוחכמים והמוצלחים בתולדות הלוחמה. המבצע שנודע בשם "מבצע בשר קצוץ" (OPERATION MINCEMEAT) הובל בידי יואן מונטגיו, קצין מודיעין ימי בן למשפחה אנגלו-יהודית אמידה. התכנית הייתה כמעט בלתי נתפסת: שימוש בגופתו של אדם אלמוני שהוסוותה כקצין בריטי בכיר כדי לשכנע את היטלר כי הפלישה של בעלות הברית לאירופה תתרחש ביוון – ולא בסיציליה כצפוי. ההטעיה הזו הצילה אלפי חיילים והאיצה את נפילת משטרו של מוסוליני.

בתחילת המלחמה, הטיל תת-אדמירל ג'ון גודפרי, ראש המודיעין הימי הבריטי, על עוזרו הצעיר משימה יוצאת דופן: לנסח רשימה של רעיונות דמיוניים להטעיית האויב. אותו עוזר לא היה אלא איאן פלמינג עצמו.

פלמינג ניסח את "מזכר פרל" – רשימה שכללה 54 רעיונות יצירתיים להונאה מודיעינית. אחד מהם, רעיון מספר 28 נשמע מופרך לחלוטין: גופה שתישא מסמכים מסווגים ותישטף אל החוף כאילו היה קרבן התרסקות מטוס.

בסופו של דבר, המזכר הונח על שולחנו של קצין מודיעין צעיר בשם יואן מונטגיו. מה שנראה בתחילה כבדיה הפכה בידי של מונטגיו לתוכנית פעולה ממשית.

בשיתוף עם צ'רלס צ'מלי, מונטגיו, קצין מודיעין צעיר ושאפתן, מונה להוביל את הצוות האחראי שהחל לתכנן את המבצע לפרטיו הקטנים ביותר. המשימה הייתה מורכבת ומסוכנת: להעלות מן האוב קצין בכיר שמעולם לא היה קיים, לזייף מסמכים שייראו אמין גם לאחר חשיפה למי ים, למצוא גופה מתאימה, לשתול את המסמכים המזויפים בחפציו ולבנות סיפור רקע משכנע עד הפרט האחרון, וליצור תרחיש שבו המת יגיע לידי הרייך השלישי.

המטרה ההייתה ברורה: לגרום לגרמנים להאמין כי הפלישה תתרחש ביוון ולא בסיציליה.

יואן מונטגיו, יליד 1901, היה בן למשפחה אנגלו-יהודית מבוססת: אצולה, אימפריה בנקאית והשכלה גבוהה בקיימברידג'; קריירה פורחת בבנק של המשפה, ולשכת עריכת דין מצליחה.

עם פרוץ המלחמה, שלח מונטגיו את אשתו וילדיו לניו-יורק והתגייס למודיעין הבריטי. הוא שובץ ב"וועדת XX", גוף סודי שניהל רשת של סוכנים כפולים והזין את המודיעין הגרמני במידע כוזב. בדרך כלל, מרגלים שנתפסו העדיפו לשרת את האינטרס הבריטי על פני הוצאה להורג.

למרות כישרונותיו הרבים והקפדה בפרטים הקטנים ביצירת תרמיות קטנות רבות, שאף מונטגיו ליצור מבצע גרנדיזי ורב היקף שיוביל את המאמץ המלחמתי של גרמניה לכישלון כה חמור שישנה את כל מהלך המלחמה.

ההזדמנות הגיעה בשנת 1943, ערב פלישת כוחות בעלות הברית לסיציליה. בעקבות הניצחון הבריטי באל-עלמין, נהיר היה כי כיבוש סיציליה, מרחק לא רב מחוף צפון אפריקה, יהיה היעד ההגיוני כדי לקדם את הפלישה אל יבשת אירופה. אך, באותה מידה, היה ברור לצ'רצ'יל ולמפקדה העליונה כי מהלך כזה טומן בחובו סכנת החשיפה והכישלון – הרי אי-אפשר להסתיר תנועתן של מאות ספינות הנושאות אלפי חיילים. ולכן, הסתת כל יחידה גרמנית מסיציליה תתרום להצלחת חייהם של אותם חיילים טרם הלחימה.

הצעתו של מונטגיו, על בסיס רעיונו של פלמינג – גופה נושאת מסמכים מסווגים – הייתה אחת מכמה מבצעי הטעיה שאושרו ע"י צ'רצ'יל – שמטרת כולן אחת: לשכנע את היטלר כי הפלישה הכי מובנת מאליה לא תתבצע.

יואו מונטגיו - 1943

היטלר ראה בבלקן את "הבטן הרכה" של גרמניה. שליטה באזור הייתה קריטית, בעיקר בשל מקורות הנפט ברומניה ונתיבי האספקה החיוניים. הבריטים הבינו זאת היטב – וניצלו את תפיסתו של היטלר כדי להוליך אותו שולל.

אחד האתגרים החשובים להצלחת המבצע היה כיצד למקם גווייה הנושאת מסמכים מזויפים שתיפול לידיהם של הגרמנים. סוכם כי ספרד תהיה היעד העדיף כי למרות היותה רשמית ניטרלית, בהנהגה הצבאית נמנו הרבה קצינים אוהדי המשטר הנאצי. גופה שבמקרה "נחתה" על החוף הספרדי והועברה לפקידות פרו-נאצית תיראה כאמית'.

לגיברלטר, המובלעת הבריטית הגובלת בספרד היה תפקיד כחוליה חשובה בשרשרת ההונאה. בלא מעט מקרים בזמן המלחמה חפצים שונים נסחפו ממימי גיברלטר אל החוף הספרדי אשר הוחזרו דרך הצינורות הדיפלומטיים. דרישה דיפלומטית בריטית תקיפה להחזרת הגופה שנתגלתה בחוף הספרדי הייתה עשויה לשכנע את הספרדים וגם את הגרמנים שמדובר בקצין בריטי בכיר שנשא חומר רגיש במיוחד.

בעצה אחת, מונטגיו וצ'מלי עבדו ימים כלילות כדי לבנות דמות מלאה לקצין הבריטי – רס"ן וויליאם מרטין: כרטיסים, קבלות, מכתבי אהבה, תמונה של ארוסתו - כל פרט נבחר בקפידה כדי לייצר אמינות מוחלטת. השלב הקשה ביותר היה מציאת גופה מתאימה.

הצוות גילה כי בצבא הבריטי שרתו שבעה קצינים בשם מרטין, וע"כ העניקו לקצין שלהם השם רס"ן וויליאם מרטין. בעיתונות הבריטית הושתלו מודעות אבל.

המכשול האחרון היה מציאת גופה שתתאים למשימה הנועזת. התנאים: אדם בגיל מתאים שפטירתו לא תמשוך תשומת-לב והוא ללא קרובי משפחה.

לבסוף מצאו את גלינדור מיכאל, הומלס בן 35 מוויילס. מנוכר ממשפחתו וחי בעוני, הוא נפטר בלונדון לאחר שאכל לחם הנגוע ברעל עכברים. הרשויות שחררו את הגויה לקבורה משפחתית בוויילס – אך לאמיתו של דבר, היא הועברה לצוותו של

מונטגיו. לימים, כשזהותו האמיתית נודעה, צוין כי מעשהו הראוי הבלעדי בחייו הוא עשה אחרי מותו. ובכל זאת, במותו הוא הציל את חייהם של אלפי חיילים מבלי דעת.

ב-1944, דייגים ספרדים גילו גווייתו של קצין בריטי שהושלכה לים. שגרירה של בריטניה, לפי המתוכנן, דרש את החזרתה המיידית של הגווייה וכל "חומר רגיש". כמצופה, דרישתו של השגריר העלתה את רמת סקרנותם של הקצינים הספרדים הפרו-נאציים ש"דאגו" להעביר את תוכן תיקו של רס"ן מרטין למודיעין הגרמני. התגובה הייתה מיידית: הגרמנים האמינו למידע, הסיטו כוחות ליוון, והותירו את סיציליה חשופה יחסית. בתום שבועיים של לוחמה האי נכבש, מוסוליני הודח וגרמניה נאלצה להשתלט על איטליה בעצמה.

הייתה זו נקודת מפנה – צעד ראשון בדרך לפלישה לנורמנדיה שנה לאחר מכן. בתום המלחמה, מונטגיו המשיך את שירותו בחיל הים המלכותי ושימש שופט בפרקליטות הימיה עד פרישתו לגמלאות ב-1973. ב-1953 הוא שכנע את הצנזורה להרשות את ההוצאה לאור של ספרו *האיש שמעולם לא היה* – סיפורו של מבצע מינסמיט אשר הופק בסרט באותו שם.

יואן מונטגיו ביטא את זהותו כיהודי כמנהיג בקהילה. למשך שנים הוא שימש כנשיא של ה *united synagogue* והתאחדות האנגלו-יהודית. מונטגיו הלך לעולמו בחודש יולי 1985 והוא בן 84 שנים.

ב-2021, הוקמה בלונדון אנדרטה לזכרו כאות הוקרה לקצין הימיה המבריך היהודי ולמבצע הנועז שבראשו עמד ואשר השראתו בדמיונו הפרוע של יוצר ג'יימס בונד.

זכירת מעמד הר סיני

יהודה ליבוביץ

"רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך והודעתם לבניך ולבני בניך. יום אשר עמדת לפני ה' א-להיך בחורב..." (דברים ד', ט-י). הרמב"ן על אתר (וכן בהשגותיו לספר המצוות) כותב שזוהי מצוות לא תעשה - אסור לשכוח את מעמד הר סיני. אולם גם אלו שאינם מונים זאת כמצווה מודים בכך שחובה עלינו לזכור מעמד זה. חלק מהמצווה הוא לימוד התורה לבנים - "והודעתם לבניך ולבני בניך" - אולם נוסף לכך צריך גם לזכור את המעמד עצמו. חשוב מאוד אפוא לבדוק מה בדיוק קרה באותו מעמד וכיצד קיבל עם ישראל את התורה.

כשבוחנים את מעמד הר סיני מגלים שהוא היה מורכב ביותר. רש"י (י"ט, כד) כותב: "ועלית אתה ואהרן עמך - והכהנים, יכול אף הם עמך? תלמוד לומר 'ועלית אתה'. אמור מעתה: אתה מחיצה לעצמך ואהרן מחיצה לעצמו והם מחיצה לעצמם, משה ניגש יותר מאהרן ואהרן יותר מן הכהנים". כל אחד ראה, אם כן, את המעמד ממקום אחר. גם באשר למשך המעמד ישנה מורכבות: מבחינת עם ישראל נמשך המעמד יום אחד, ואילו מבחינת משה הוא נמשך ארבעים יום. הבדל נוסף בין משה לעם ישראל עולה מדברי הרמב"ן (כ', ו), המסביר (על פי מכות כד ע"א) שעם ישראל שמע מהקב"ה והבין רק את שתי הדיברות הראשונות; את שאר הדיברות שמע העם מהקב"ה מבלי להבין, ורק לאחר שמשה תרגם

את דברי ה' - הבין (הרמב"ם מסביר שחשיבותו הגדולה של מעמד הר סיני היא באימות נבואתו של משה ואפשרות הנבואה בכלל).

כדי להבין ולזכור את מעמד הר סיני נצטרך אפוא לברר כיצד קיבל משה את התורה; הסתכלות על המעמד מנקודת ראותו של עם ישראל תהיה חלקית בלבד. המדרש (כ"ח, ח) אומר שהפסוק בתהילים "עלית למרום שבית שבי" (ס"ח, יט) מתייחס למשה רבנו: משה עלה לשמים וכבש את התורה בכוח, תוך מאבק עם המלאכים. הגמרא בשבת (פח ע"ב - פט ע"א) מתארת את המאבק ואת הוויכוח שניהל משה עם המלאכים, שסירבו לתת את התורה לילוד אישה. משה היה צריך, אם כן, לבוא בכוח ולהילחם כדי לקבל את התורה. כאשר הגיעו בני ישראל להר סיני נאמר מיד "ומשה עלה אל הא-להים" (י"ט, ג) - הקב"ה לא קרא לו, הוא עלה מיזמתו. כדי לקבל תורה יש צורך במאמץ וביזמה.

במדבר י"ב מסופר על מרים, שסיפרה לשון הרע על משה, ובאמצע הסיפור נאמר: "והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה" (פסוק ג). מה מקומו של פסוק זה שם? אפשר לומר שפסוק זה בא לנמק את העובדה שמשה לא ענה להאשמות מרים, אך נראה יותר שהוא מנמק את דברי הקב"ה בהמשך אודות ההבדל בין משה לשאר הנביאים. משה הגיע למדרגתו בזכות מידת הענווה שהייתה בו. הגמרא (חולין פט ע"א) אומרת: "גדול הנאמר במשה ואהרן יותר ממה שנאמר באברהם, דאילו באברהם כתוב 'ואנכי עפר ואפר' (בראשית י"ח, כז), ואילו במשה ואהרן כתוב 'ונחנו מה' (שמות ט"ז, ז)". עפר ואפר הם אמנם דבר שפל מאוד, אבל הם משהו; משה אמר שהוא אינו כלום, אפילו לא עפר ואפר. המדרש (מ"א, ו) אומר: "כל ארבעים יום שעשה משה למעלה היה לומד תורה ושוכח. אמר לו: ריבון העולם, יש לי ארבעים יום ואיני יודע דבר. מה עשה הקב"ה? משהשלים ארבעים יום נתן לו הקב"ה את התורה מתנה, שנאמר 'יתן אל משה'". נחישותו של משה לא הספיקה - היה צורך בכך שהקב"ה ייתן לו את התורה במתנה. כדי לקבל תורה צריך גם ענווה והתבטלות כלפי הקב"ה, צריך לבוא בתחושה של אדם שפל שיונק תורה מהקב"ה במתנה. גם הפסוק "עלית למרום שבית שבי" שהזכרנו לעיל מסתיים במילים "לקחת מתנות באדם".

יש צורך בענווה משתי סיבות: 1. מבחינת דרך ההעברה של התורה: היא עוברת רק מגבוה לנמוך, רק אם מקבלים אותה במתנה. 2. רק אדם ענו, שמרגיש בטל ביחס לקב"ה ויודע מהו מקומו האמתי, ראוי לקבל תורה. אדם אחר אינו מתאים לקבלת תורה.

כך היה במעמד הר סיני, וכך גם ביחס ללימוד תורה במשך הדורות. הגמרא בתענית (ז ע"א) אומרת: "למה נמשלו דברי תורה למים, דכתיב 'הוי כל צמא לכו למים' (ישעיהו נ"ה, א)? לומר לך: מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך, אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה". הרחיב זאת הרמב"ם (הלכות תלמוד תורה פ"ג ה"ט): "מה מים אינם מתכנסין במקום מדרון אלא נוזלין מעליו ומתקבצים במקום אשבורן, כך דברי תורה אינם נמצאים בגסי הרוח ולא בלב כל גבה לב, אלא בדכא ושפל רוח שמתאבק בעפר רגלי החכמים ומסיר התאוות ותענוגי הזמן מלבו ועושה מלאכה בכל יום מעט כפי חייו ושאר יומו ולילו עוסק בתורה".

אם ברצוננו לזכור את מעמד הר סיני וללכת בעקבותיו של משה רבנו, עלינו לזכור כל העת כי אמנם לקניית תורה יש צורך במאמץ, ביזמה וב"כיבוש", אך יש גם צורך בהתבטלות וענווה - כדי שהתורה תינתן לנו במתנה.

- מזל טוב למו"ר הרב אסף הר נוי ומשפחתו לבר המצווה של הבן דרור.
- מזל טוב למשפחות חזנוביץ ומרקוב לבר המצווה של הנכד והבן ניצן.
- מזל טוב למשפחות וינדלינג כאהן וולקור להולדת הבן הנכד והנין אצל שרה וסמיו.

לימוד ליל שבועות תשפ"ו כ"ס"ג

נהגו ישראל קדושים להיות ערים בליל נתינת התורה, לעסוק בה בחדוה וטהרה, ולהיות „שושבינא דמטרוניתיא" בלילה קדוש זה-

23:00 - הרב יעקב בלוך
24:00 - הרב מרק קוזובסקי
1:15 - הרב אברהם בן חמו
2:00 - הרב ערן מרגלית
2:45 - הרב עמיחי עוזיאל
3:20 - הרב צוריאל קקון
3:50 - הרב חנניה פורט
4:25 - הרב אסף הר נוי

5:00 - ברכות השחר ותפילה ב"נץ"

לימוד משותף של ילדים ונוער יתקיים החל משעה 23:30 באולם בהכנ"ס עם הרב אסף הר נוי

*בין השיעורים- הפסקה כ-10 דק..
*עזרת נשים פתוחה
*בית המדרש והאולם פתוחים ללימוד עצמי.
*כיבוד ושתייה בשפע
*תיקון ליל שבועות באולם החל מהשעה 00:00

sammyweindling@gmail.com
eliahok@gmail.com
nirekal@walla.com
yoavshap89@gmail.com

0549257286
0545723801
0502017023
0508854785

סמיו וינדלינג
אליהו משה קליין
ניר קלמנוביץ
יואב שפירא